

OTE 1, Luku 1, tarinan alku:

"Minulla ei ole poikaa... Minulla ei ole omaa poikaa!" Rapo voivotteli tuskissaan. Häpesin hänen parkumistaan. Katselin tossujeni kärkiä, purin huultani. Rapon ääni muuttui uikutukseksi: "Ukko taivahan takoja, minun aikani ei ole vielä kohdata esi-isiäni... minulla ei ole poikaa... kuka minua muistaa? Sukuni päättyy minuun..."

Vilkaisin tiivistyvää väkijoukkoa, jossa kauppiaat, soturit ja kauppaorjat tungeksivat uteliaina toistensa varpaita talloen lähemmäs pyrkien. He kaikki halusivat nähdä, kuinka Hämeen kuningas teki kuolemaa, kuinka Rapolan valtatalon hallitsija oli lähdössä Tuonen virralle. Häpesin heidänkin puolestaan, häpesin heidän mässäilyään toisen tuskalla.

Verenseisauttaja tuotiin paikalle, ja hän alkoi hokea loitsujaan huojuen kuin petäjät syystuudessa. En saanut naisen manauksista selvää yhtäkään ymmärrettävää sanaa. Taistomieli huusi käskyn, joka sai Rapon miehet puskemaan tiensä väkijoukon läpi sisärinkiin piilottaakseen leveillä hartioillaan päällikkönsä väen kauhistuneelta tuijotukselta. Sotureiden huulet näyttivät liikkuvan äänettömissä rukouksissa. Sivusilmällä näin opettajani Sverrin koskettavan kaulariipustaan. Se sai minutkin muistamaan jumalat. Kaivoin vasara-amulettini paitani alta ja suutelin sitä pyytäen Thorin rauhoittamaan kuolevan päällikkömme mielen. Verenseisauttaja putosi polvilleen laulaen noituuksiaan itkun sekaisella veisuulla. Hänen äänestään kuului pelko, arvasin hänen olevan voimaton väistämättömän edessä. Koko esitys pitäisi jo lopettaa ja antaa kuolevalle rauhallinen lähtöhetki, ajattelin. Taistomieli yritti välillä lopettaa Rapon rinnassa olevan haavan painamista, mutta heti verta tyrski ulos enemmän. Sitä pulppusi sydämenlyöntien tahdissa. Isäni oli maassa polvillaan pidellen Rapon päätä sylissään, ja hänenkin äänettömät huulensa lukivat loitsuja tai rukouksia. Verenseisauttajan hokemat muuttuivat entistä sekavammiksi. Sekavuus tarttui Rapoonkin, sillä hänen uikutuksensa muuttui samaa vauhtia yhä itkuisemmaksi. Vuoroon hän pyysi apuun kaikkia jumaliaan.

Rapon jalous, kopeus ja arvovalta valuivat tallattuun multaan hänen vetistelynsä mukana. Näin hänen pelkäävän, mutta pelko oli oman ymmärrykseni ulkopuolella. Miksi kukaan mies pelkäisi kuolla, ihmettelin mielessäni. Siitä pitäisi keskustella Sverrin kanssa.

"Kuole hyvin, kuole hyvin, kuole hyvin.." lähetin Rapolle äänetöntä käskyä.

Rapo lopetti itkunsa yhtäkkiä ja alkoi käreästä: "Tuokaa Uro tänne! Tuokaa Uro eteeni."

Säikähdin. Säikähdin ajatusteni voimallisuutta, sillä ilmiselvästi päällikköni oli saanut sanattoman viestini. Säikähdykseltäni en saanut tossujani liikkeelle, tai ehkä häpeä oli kasvattanut juuret jalkoihini. En saanut otettua askeltakaan. En siitäkään huolimatta, että maassa kuolemaa tekevä mies oli kasvatti-isäni, päällikköni ja ystäväni. En siitäkään huolimatta, että kuoleva mies oli pyytänyt minua luokseen. Kuulin Thorin pilkan pääni sisällä: pelkäätkö koltiainen? Pelkäsin minä. Sen myöntäminen sai minut astumaan askelen eteenpäin. Toisenkin. Tartuin miekkani kahvaan katsoen Rapon henkivartijoita rauhoittavasti. Vedin miekkani, *Kalmankantajan*, huotrastaan, koska halusin, että Rapo saisi kuolla soturin kuoleman. Vain miekka kädessään hän pääsisi Valhallan saleihin. Laitoin miekan Rapon viereen, tartuin hänen käteensä ja vein sen *Kalmankantajan* kahvalle. Hän kiersi sormensa kahvan ympärille ymmärtäen, mitä tahdoin. Hän oli jo pyytänyt apua Ukolta ja Kristukselta, mutta vasta minun jumalani rauhoittivat hänet. Hänen kasvonpiirteensä pehmenivät hänen

katsoessaan minuun. Hänen silmänsä eivät olleet enää entisensä, hänen katseestaan puuttui tahto.

"Tässä on poikani", hän ensin huusi niin, että ääni kaikui ranta-aittojen seinistä. Rauhallisemmin hän lisäsi: "Kuuletteko miehet, Uro olkoon poikani!"

Katsoin omaa isääni, jonka silmänurkassa kimmelsi kyynel. Surustaan huolimatta hän hymyili minulle rohkaisevaa hymyään.

"Taistomieli, Uro on poikani, toimi sen mukaan." Rapo sanoi saaden itsestään irti vielä vahvan äänen. Hengähdystauon jälkeen hän käänsi katseensa isääni ja lisäsi hiljaisemmalla äänellä, mutta hyvin painokkaasti: "Uro on minun perilliseni."

Yritin hyssyttelemällä pyytää häntä lopettamaan turhat puheensa. Isäkin yhtyi hyssyttelyyni. Hiljainen suhina kuului hänen huultensa välistä, kun hän siirteli kuolevan ystävänsä hiestä märkiä hiuksia pois tämän kasvoilta.

Rapo huudahti vahvalla äänellä: "Miehet, vannokaa!"

Ympärillämme olevat Rapon soturit painoivat päänsä, heidän kätensä laskeutuivat miekkojen kahvoille. Kuulin heidän sanovan: "Uro, vannon olevani sinulle uskollinen ja suojelevani sinua hengelläni. Olet päällikköni." Parhaiten kuulin Taistomielen sanat. Hän oli Rapon sotureiden päällikkö, jota olin pikkupoikana pelännyt eniten maan päällä. Erotin hänen äänensä muiden joukosta, koska hän oli aivan vieressäni ja vannossa hän katsoi suoraan silmiini. Hänen katseensa vannoi enemmän kuin sanat. Hänen katseensa oli vilpitön ja suora, siitä heijastui myös hänen päällikkönsä kärsimä tuska. Taistomielen käsi ei ollut miekan kahvalla, vaan vyölenkissä roikkuvan sotakirveen terällä. Hänen käsistään valui Rapon verta. Verta oli jo hänen vaatteissaan ja hänen karuissa kasvoissaankin.

Miesten hiljennettyä Rapo käski: "Uro, olet nyt päällikkö, vanno!"

Häkellyin. Mitä minun pitäisi vannoa? Hain sanoja Taistomielen silmistä. Hän nyökkäsi miekkaani päin. Tartuin puristamaan *Kalmankantajan* kahvaa Rapon sormien ympäriltä. Taistomieli sanoi sanat hiljaa edelläni, ja niin vannoin valani. Valan, joka on sitonut minut Hämeen heimoon ja kotiini Rapolaan tähän päivään saakka. "Minä Uro, Ukko Satatiedon poika Vanajan Salon sukua, otan vastaan uskollisuusvalanne. Ja vannon kaikkien minua ennen eläneiden nimeen, että olen teidän uskollisuutenne arvoinen. Vannon, että suojelen heimoani, suojelen teitä sotureinani sekä Hämeen maata. Vannon, että hämäläiskuninkaiden perintö ja lait eivät katkea minuun."

Lueteltuani sanoja Taistomielen perässä, ajattelin että ääneni tuskin oli kantanut kaikkien miesten korviin. Mitä sanoja olin luetellut? Mitä olin luvannut? Olin luvannut, että *minä* suojelen Hämeen heimoa. Minä, seitsentoistakesäinen koltiainen? Katsoin Taistomieltä hädissäni.

"Me autamme sinua", hän lupasi lempeällä sävyllä nähdessään pakokauhuni.

"Kiitos Uro. Nyt sinä olet minun päällikköni", Rapo sanoi. Hän sulki silmänsä vaikuttaen jo täysin rauhoittuneelta.

Silmät suljettuina hän lisäsi: "Olet nyt Rapolan hallitsija ja omaisuuteni perijä. Mutta Hämeen kuninkuus sinun pitää hankkia itse. Toimi niin, että käräjät kääntyvät sinun puolellesi."

Yhtäkkiä Rapo räväytti silmänsä auki ja katsoi isääni kuiskatessaan: "Ystävä kallis, käy saarella..." Isä suhahteli ja pyysi kuolevaa säästämään voimiaan.

"Sinä se olet minun päällikköni. Aina", sanoin Rapolle. "Me tapaamme Valhallan saleissa. Siellä opetan sinut taistelemaan", jatkoin lämpimästi hymyillen.

"Sinä aina virnuilet, poika. Mutta muista tämä yksi ohje. Sen antoi minun isäni minulle. Se olkoon sinullekin elämäsi mittainen tehtävä, niin kuin se on ollut minulle." Rapo veti raskaasti henkeä ennen kuin jatkoi lähes kuiskaten: "Suojele *aina* heikkoja."

Hänen matkansa Valhallaan alkoi, sillä hurme lakkasi pulppuamasta Taistomielen sormien lomasta. Verenseisauttaja heittäytyi vatsalleen eteeni alkaen anoa armoa. Mitä minä hänestä olisin välittänyt? Minä tiesin, että kohtalottaret olivat kuolinhetken päättäneet sillä hetkellä, kun Rapo oli maailmaan syntynyt. Tiesin, että kohtalottaret olivat kehränneet Rapon elämänlangat katkeamaan juuri sinä päivänä ja juuri siinä paikassa, Vanain kauppakylän ranta-aittojen edessä, väenpaljouden keskellä. Ei vanhojen taioilla ollut voimia kohtalottaria vastaan.

Nousin jaloilleni. Ympärillämme miehet seisoivat yhä päät kumarassa. Paitsi ne, jotka olivat meihin selin tarkkaillen väkeä. Kokoilin sekavia ajatuksiani. Mitä minun pitäisi sanoa? Olin neuvoton kuin näättä nuolenvarressa.

Isä laski Rapon elottoman pään maahan varoen kuin se olisi ollut itsensä alkujoutsenen kultainen muna. Hän nousi vaivalloisesti seisomaan. Sen jälkeen hän sai minut yhä enemmän ymmälleni ja hämilleni astumalla eteeni ja laskeutumalla toisen polvensa varaan, yhtä vaivalloisesti kuin oli juuri maasta noussutkin.

"Isä! Nouse ylös hyvä mies!" takeltelin nolona ja tartuin häntä kyynärvarresta.

Vasta vannottuaan saman valan kuin Rapon soturit olivat aikaisemmin vannoneet, hän nousi ottaen tukea kädestäni ja siirtyi rinnalleni seisomaan. Isän soturit ja soutajat tulivat joukkona eteeni ja painoivat päänsä valansa sanellen.

Kuiskasin isälle: "Mitä hiivattua minun pitää sanoa?"

"Jos vaikka kiittäisit..."

"Minä kiitän teitä... uskollisuudestanne... siis uskollisuudenosoituksestanne... tarkoitan että..."

Tajusin kuulostavani naurettavalta. Taistomieli alkoi kuiskia korvaani viisaita sanoja, jotka toistin kuuluvasti: "Minä kiitän teitä uskollisuudestanne! Lupaan tehdä kaikkeni suojellakseni teitä. Vannon esi-isieni nimeen olevani teille uskollinen."

Isä läiskäisi minua hartioihin rohkaisevasti.

Eteemme tuli vielä Vanain kauppiaita sekä talollisten kaupparenkejä osoittamaan uskollisuuttaan. Nyt, kun tuosta kaikesta on kulunut monta kymmentä vuodenkiertoa, ymmärrän että he tulivat koska siten saivat lupaukseni suojella heitä. He olivat kauppamiehiä, seppiä ja käsityöläisiä, me olimme satureita. He pelkäsivät meitä, tai ehkä he vain halusivat jatkossakin päästä hyviin kauppoihin kanssamme.

"Isä. Pitää laittaa sana kuninkaan kuolemasta liikkeelle, että sitten syyskäräjillä tiedetään", sanoin.

Isä nyökkäsi. "Minä teen sen, päällikkö."

Kuulosti oudolta ja väärältä, kun oma isäni kutsui minua päälliköksi. Kasvoin pituutta vaaksan, ja hartiani levenivät kaksi. Mutta voitte uskoa, että totuin päällikkö hokemaan todella sulavasti. Olin nuori, ja kieltämättä ylimielinenkin.

"Uro... päällikkö, haluamme puhua kanssasi", sanoi Taistomieli ja veti minua käsivarttani puristaen ranta-aitan kulman taakse. Rapon miehiä tuli pieni joukko mukamme. Sverri, joka oli aina varjonani, seurasi silloinkin perässäni.

"Päällikkö, sinä olet saanut toisenkin perinnön. Tarkoitan Rapolan lisäksi. Se on kunnia-asia, joka sinun on nyt Rapon poikana tehtävä... joka meidän on tehtävä", Taistomieli sanoi. Hän puhui nopeasti, epäselvästi sopertaen kuin kiireessä. Juuri palanneet pääskyt

lensivät matalalla kirkuvana parvena päidemme yli. Se oli ollut viimeinen, sitkeästi odottamani kesän merkki. Olin jo ehtinyt pettyä, että ehtisimme lähteä Länsimerelle ennen pääskysten palaamista, mutta ne olivat kuin olivatkin ehtineet tulla. Päivä oli kuuma, aurinko helotti pilvettömältä taivaalta. Katselin pääskyjen kirmailua toistaen ajatuksissani jokavuotisen kysymykseni: missä olette olleet? Mitä olette nähneet?

Pääskyjen mukana kirmailevat ajatukseni katkesivat, kun Taistomieli sivalsi ne nurin sanoen asiansa loppuun: "...nimittäin verikosto."

Tuijotin häntä mykkänä. Kosto solahti ajatuksiini, sekoittaen mieleni sekavaksi pyörteeksi. Kosto Rapon kuolemasta lankesi minun käsiini, ajattelin. Rapon läheisimmät soturit olivat ympärilläni katsoen minua odottavasti. Mitä he minusta oikein luulivat? He kaikki olivat minua monia vuodenkiertoja vanhempia. He olivat kokeneita sutureita. Mikä minä olin? Olin muutaman taistelunpahaisen käynyt surkea kloppi.

"Aivan. Mutta kaksintaisteluhan johti molempien kuolemaan. Kenelle me kostamme?" kysyin hämilläni.

En edes tiennyt, mistä taistelu oli alkanut. Olin ollut turkistuvassamme opettamassa veljelleni, paljonko erinäköisissä hopeakolikoissa yleensä oli hopeaa. Olimme juuri olleet punnitsemassa dirhamiksi kutsuttua kolikkoa, kun naisten kauhun kiljahdukset olivat havahduttaneet meidätkin juoksemaan ulos ja rannalle. Hietikolle päästyämme olin nähnyt pitkospuulaturissa kyljittäin komean kahdenkymmenen airoparin purren, jonka päihin oli veistetty korkeat kiemuraiset kuviot. Niin isoa purtta en koskaan ennen ollut Vanajalla nähnyt, joten se vei pitkäksi aikaa huomioni. Kuinka niin isoa purtta jaksettiin vetää kannasten ylityksissä? Kuinka kukaan ihminen osasi tehdä mitään niin kaunista?

Lopulta olin huomannut, että aluksen tuntematonta miehistöä oli ollut ringissä hietikolla katsomassa Rapon ja hänen vastustajansa miekkataistoa. Vastustajan varusteista päätellen tämä oli ollut vähintään päällikkö, ei mikään tavallinen soturi tai isäntämies. Taistelu oli ollut pitkä ja molemmille uuvuttava vielä senkin jälkeen, kun minä olin saapunut paikalle. Välillä miehet olivat raskaasti huohottaen tuijottaneet toisiaan odottaen vastustajan aloitetta. Rapon vastustaja oli vähän väliä huutanut miehilleen, etteivät nämä saaneet sekaantua taistoon, että oli yksin hänen asiansa tappaa mies, joka oli häntä loukannut. Aseena Rapolla oli ollut hänen pitkä miekkansa, vastustaja oli taistellut kirveellä. Heillä molemmilla oli ollut vuotavia haavoja ympäri vartta. Lopulta kirves oli iskeytynyt ainakin vaaksan syvyyteen Rapon kainalon alle, jolloin vastustaja oli luullut taistelun olevan ohi ja alkanut jo kukkoilemaan voitollaan. Mutta Rapo oli koonnut viimeiset voimansa ja selviytynyt miekkansa vastustajan kurkkuun. Kun Rapoa oli kannettu hietikkorannalta kauppiaiden ranta-aittojen väliin jäävälle aukiolle, olin nähnyt vieraiden miesten kokoontuvan maassa makaavan päällikkönsä ympärille.

Kun minulle pääskyjen säestyksellä puhuttiin verikostosta, muistin vieraan aluksen ja sen miehistön. Kurkotin kaulaani nähdäkseni nurkkapylvään ohi rantahietikolle. Rapon ja isän miehet olivat asettuneet kauppakylän ja hietikon väliin väljäksi rivistöksi. Näkyi siellä olevan minunkin vähät mieheni. Häpeä hiipi vatsaani tajutessani, että olin päällikkö ja olin jättänyt vartion asettamatta. Kuulin Rapon viimeiset sanat korvissani: "suojele aina heikkoja". Hetkessä tunsin olevani mitätön paskiainen, niin kovasti kävi kunniani päälle, että olin unohtanut asettaa vartioinnin.

Nyt kun olen jo vanha mies, olen oppinut olemaan armollinen sille nuorelle klopille, joka silloin olin. Eihän vartioinnin asettaminen olisi mitenkään ehtinyt tulla mieleeni, kun hädin tuskin olin ymmärtänyt, että Rapo oli kuollut, että hän ei enää huolehtinut siitä.

Pää pyörällä mietin, mitä muuta minun pitäisi osata tehdä. Mitä sanoa? Näin itkevien naisten pyrkivän Rapon kalmon ympärille, kun sitä kannettiin veneillemme päin. Verikosto. Tietysti meidän piti kostaa Rapon kuolema. Olihan hän heimomme tärkeä ja laajalti arvostettu kuningas, ja me pidimme itseämme paitsi kauppamiehinä myös sotureina. Jos emme kostaisi, Hämeeseen tulisi aina vain uusia vieraita aluksia mukanaan miehiä, jotka etsisivät mitättömiä syitä tappaa meitä, ajattelin.

"Emme voi lahdata niitä sontiaisia täällä", sanoin raavasta soturia esittäen. "Lähdetään niiden perään ja väijytetään ne heti, kun rantautuvat jonnekin. Vai pitäisikö ensin viedä Rapon kalmo kotiin? Juoda kotona hänelle uhriolut, joka on pantu Rapolan rukiista?"

"Mihin suuntaan mahtavat lähteä?" Sverri aprikoi. Taitavasti hän teki puolestani päätöksen, mihin eivät omat neuvoni riittäneet.

"Katsotaan, mihin suuntaan lähtevät", sanoin päättäväisesti.

Taistomieli otti kirveen vyöltään ja suuteli sen terää. "Pian pääset juhlimaan", hän sanoi aseelleen hellästi. Hän lähti rantaan, kuulemma pesemään kirveen terästä verta, jota oli käsistään siihen sotkenut. Käsistään hän aikoi pestä kuolleen päällikkönsä veren vasta, kun olisi saanut kostonsa. Jäin vielä hetkeksi ranta-aitan varjoon. Nojasin sen viileään hirsiseinään katsellen pääskyjä, jotka lensivät maata hipoen.

"Kuules Sverri, olen minä melkoinen paskiainen mieheksi", sanoin potkaisten tallattuun maahan pudonnutta männynkäpyä..

"Mistä niin päättelet?" hän kysyi.

"En asettanut vartioita"

"Päällikkö, paskiainen olet kyllä, mutta miehestä en sanoisi vielä mitään."

Nauroin. Jos sen olisi sanonut kuka muu tahansa, hän makaisi jo maassa *Kalmonkantaja* kurkullaan. Mutta kun sen sanoi Sverri, niin mitäpä siitä sitten.

Olin saanut olla syntymästäni saakka onnekas. Minua oli rakastettu ja pidetty hyvin. Minut oli syötetty, juotettu, vaatetettu kauniisti ja kohdeltu ylempi arvoisena syntymästäni saakka. Minua oli kasvatettu soturiksi ja kauppiiaaksi, merenkulkijaksi ja metsämieheksi. Kotini oli Hämeen sisimmässä sydämessä Rapovuoren juurella, Vanajan Salon saarella. Talossa oli lapsuuteni aikana asunut niin paljon väkeä, etten enää muista kaikkia vanhoja tätejä ja setiä. Edelleen, kun tätä teille kerron, hallitsen Salon mahtitalon maita saarella ja sen eräosuus Pääjärven rannoilla. Mutta Salossa minä en ole sen jälkeen asunut, kun kymmenkesäisenä pääsin isän mukaan ensimmäiselle kauppamatkalle. Siitä saakka olen talvet asunut toisella puolella kapeaa salmea, Rapolan valtatalossa, Hämeen kuninkaan kasvatettavana.

Silloin, kun vielä olin ollut isäni ainoa poika seitsemän sisaren joukossa, isä oli palkannut Sverrin minua suojelemaan ja opettamaan soturiksi. Isä tapasi sanoa, että koska hän itse oli ollut sangen keskinkertainen miekkamies, hän oli halunnut poikansa oppivan paremmaksi soturiksi. Sverri oli siihen vastaus. Hän oli isän Haithabusta palkkaama ammattisoturi. Hän oli daani, sellainen kansa asui Seelannin saarella, ja se ympäristössä. Saloon saapuessaan Sverri oli ollut nuori mies, ja minä sylilapsi. Olin oppinut häneltä hänen kielensä, jota puhuttiin kaikkialla Länsimeren länsirannalla, pohjoisen Helgöstä etelän Rericiin saakka. Pimeinä talvi-iltoina Sverri oli kertonut minulle loputtomia tarinoita jumalistaan, Odinin valtakunnasta sekä sen asukkaista. Hänen tarinoissaan aasoista ja vaaneista kerrottiin siitä, kuinka maailma oikeasti luotiin, ja miten maailma lopulta tulee päättymään jumalten suuressa taistelussa. Salossa ei vanhat sukulaistädit olleet katsoneet sitä

hyvällä, sillä he uhrasivat Ukolle, Ahdille, haltioille, maahisille ja vainajille. Pieni lapsi oppii luovimaan aikuisten maailmassa yhtä taitavasti kuin parhaat merimiehet luovivat merten tuulissa. Vaikka tiesin totuuden jumalista, pystyin pitämään tiedon sisälläni tätien silmien alla.

Jumalia suurempi lahja, jonka Sverriltä olin saanut, olivat soturin taidot. Hän oli neuvonut minua käyttämään miekkaa, kirvestä, keihästä ja jousta. Sekä kilpeä, jota hän piti soturin tärkeimpänä varusteena. Sverri oli opettanut minut juoksemaan metsässä äänettömästi tuulen lailla ja heittämään keihään peuran kylkeen. Hän oli opettanut kahlaamaan kosken suvannossa niin vähin liikkein, että ehtii lyömään atraimen loheen, ennen kuin se syöksähti pakoon. En itse muista, mutta minulle on kerrottu hänen aloittaneen opettamiseni jo, kun olin elänyt vasta kolme täyttä vuodenkiertoa. Soturiksi oppiminen oli ollut niin jokapäiväistä kuin kokopäiväistäkin. Minulla oli ollut miekkaharjoitukset aamulla ja jousiharjoitukset illalla. Tai olimme keihästäneet koko pitkän aamun yhtä ja samaa peurannahalla peitettyä puupölkkyä ja loppupäiväksi olimme lähteneet jousinemme oravametsälle. Sen jälkeen, kuulemma iltapesuna, Sverri oli kasvattanut lihaksiani uittamalla minua saunalta venelaitureille ja takaisin, sitten pyykkikodalle ja takaisin. Muistan harjoittelustani elävästi sen, miten Salon naiset olivat puistelleet päätään paheksuen, kun pihapiirissä olin hyökännyt kirveineni puupölkyn kimppuun huutaen solvauksia: "Vuohenpaska, senkin matoja kuhiseva kulin kalu, karhun tallaama kusiaisenmuna", tai muuta yhtä innostavaa. Sverri oli nauraa hekotellut naisille.

Myöhemmin Sverri jutusteli, ettei hänellä ollut Salossa mitään muutakaan tekemistä kuin opettamiseni. Muikkujako hänen olisi pitänyt perata, hän kysäisi nauraen. Hän kuulemma yritti pitää minut pois roikkumasta äitini nisistä, jotta pikkusiskoni saisivat apetta. Vääräleuka.

OTE 2, luku 11:

Rericissä olimme perillä toisen päivän iltana. Reric oli Länsimeren etelärannikolla, suojaisten sisämeren rannalla sijaitseva kauppakaupunki, jossa majaili sekaisin daaneja, sakseja ja slaaveja. Sen kaduilla kuuli puhuttavan kymmeniä eri kieliä, ainakin melkein. Selvästi eniten kuulin puhuttavan daanien ja svealaisten yhteistä kieltä. Majatalossa, jossa söimme iltapöydän, daanikauppiat kertoivat Sverrille daanien olevan yhdistymässä yhden kuninkaan alle. Kauppias perusteli ajatuksiaan sillä, että Götanmaan daanikuningas oli pyytänyt jutlantilaisia ja seelantilaisia rinnalleen sotaan svealaisia vastaan. Turhautuneen kuuloisena Sverri jutusteli pitävänsä mahdottomana sitä, että hänen kansansa keskuudesta löytyisi niin paljon järkeä. Hän jupisi, että niin kauan kuin hän oli elänyt, olivat seelantilaiset ja götalaiset sotineet vain keskenään. Mutta nauraen hän lisäsi, että sehän se teki heistä niin julmetun hyviä sotureita.

En jaksanut juoda myöhään, vaan palasimme *Louheen* heti syötyämme. Hyväty halusi jäädä vielä hetkeksi. Silmät vilkkuen hän kuiskasi minulle, että oli hänen vuoronsa saada nainen. Jätin Hallthorin ja Yljän hänen turvakseen käskien, etteivät laskisi Hyvätyä silmistään vaan suojelisivat häntä hänen arvonsa mukaan, ja kohtelisivat häntä varapäällikkönä.

"Kai päästit toisen puolen miehistöstä tuhlaamaan ylimääräisen palkkionsa ylensyöntiin, olviin ja naisiin?" kysyin *Louhessa* Taistomieleltä asetellessani karhuntaaljaa peräairon viereen.

"Sinne lähtivät oluttupiin kuin keväinen tilhiparvi", Taistomieli vastasi.

"Kai olet ohjeistanut niitä pysymään ryhmissä?" Sverri varmisti. "Täällä liikkuu kuulemma paljon ryöstelijöitä. Henki voi olla hopeakolikon arvoinen, tai hyvät tossutkin riittävät niille hengestäsi", hän sanoi halveksivalla sävyllä.

"En sen kummemmin ohjeistanut. Sanoin vain, että ketään ei jätetä sammuneena kapakkaan", Taistomieli kertoi.

"Voittehan tekin lähteä juhlimaan", sanoin henkivartioilleni. Alan nyt nukkumaan, joten nämä *Louheen* jääneet miehet voivat samalla vahtia minua."

"Minä olen liian vanha juhlimaan, päällikkö", Tietävä sanoi. Hän kietoutui viittaansa kellahtaen makuulleen maston juurelle.

Kuura ja Ilakka lähtivät takaisin kaupungille silmäillen toisiaan virnuillen. Cnut istui arkulle Taistomielen lähelle. He sanoivat Sverrille valvovansa ensin, joten Sverri kävi viereeni ähkäisten ja päästäen kuuluvan töräyksen takalistostaan. Alukseen jäävät soutajat kävivät hekin pitkälleen soutuarkkujensa viereen. Ilta vaikutti rauhalliselta.

Louhen kevyt keinunta, veden liplatus sen kylkiä vasten, kaupungilta kuuluvat iloiset juhlinnan äänet sekä Cnutin ja Taistomielen hiljainen jutustelu, kaikki se muuttui häilyen sikeäksi uneksi.

Heräsin huutoon, joka kuului jostain laitureilta. Sanat olivat vierasta kieltä, mutta sävystä kuulin sen olevan varoitus. Hyppäsin pystyyn. *Kalmankantaja* oli jo kädessäni, vaikka mieleni oli vielä puoliunessa. Sverri, Cnut ja Taistomieli seisoivat vierelläni. Yritimme saada selville, mikä varoituksen huudot sai aikaan. Sataman laitureissa oli kolme- tai neljäkymmentä erikokoista purtta. *Louhi* keinui laitureiden puolen välin tienoilla *Vanajanmiekan* vierellä. Päivä oli jo valjennut, sumuisena ja sateisena, koleana kuin Hämeen syyskuussa.

"Purrethan ovat tullessa!" Taistomieli huusi ja osoitti kauimmaisista aluksia.

Sverri kyseli manausten kera Taistomieleltä ja Cnutilta, että olivatko he tosiaan nukahtaneet, kun eivät olleet varottaneet. Näin soturin oloisia miehiä juoksevan soihtujen kanssa laitureilla. Yhtäkkiä myös *Louhen* kokkaan lensi soihtu, ja toinen aivan maston juuressa seisovan Tietävän jalkoihin. Hän heitti soihdun mereen ja alkoi viitallaan sammuttaa nopeasti syttynyttä tervaista kantta. *Louhen* miehistö heitti kokasta soihdun takaisin maihin ja sammutteli rasvalla ja tervalla käsiteltyjä köysiä.

Miekan edellä ryntäsin partaan yli laiturille. Taistomieli kuului karjuvan *Vanajanmiekan* miehistölle sammutusohjeita. Silmänurkastani näin *Vanajanmiekan* suunnalla jo suuret lieskat, vaikka hypätessäni *Louhesta* laiturille jouduin heti taistelemaan tuntemattoman vastustajan kanssa. Muistan hänestä vain sen, että hänellä oli yllään rautalamelleista koottu vaate, jonka pinnasta lieskat heijastelivat ja saivat hänet näyttämään suoraan Helistä nousseelta. Ympäriämme näin miehiä soihtuineen, miekkamiehiä soturin asuissa ja miehiä kirveineen. En tiennyt kuka vihollinen oli. Ajattelin, että yksi asia kerrallaan ja yritin estää soihtumiehiä pääsemästä *Louhen* lähelle. Taistomieli, Sverri ja Cnut taistelivat vierelläni. Näin Kuuran ja Ilakan juoksevan luoksemme, heitä seurasi joukko hämäläismiehiämme. Osa heistä yritti päästä ohitsemme *Louheen*. He eivät kenneet liian oluen juomisen vuoksi taistelemaan rinnallamme. Saattaa olla, että he saivat osumia meidänkin aseistamme, sillä vastustajaa oli vaikea erottaa siinä myllerryksessä.

Mutta vastustajien varusteista miekkataidoista päättelin, että hyökkääjät olivat ammattisotureita, ja heitä oli paljon. Kyseessä ei siis ollut mikä tahansa ryöstelijäporukka.

Joku käski minua ottamaan kilven, ja sain koukittua sen vasempaan käteeni. Tapoin ehkä kolme, ehkä neljä vastustajaa, joskin myöhemmin miehet väittivät määrää paljon suuremmaksi. Huomasin saaneeni osuman johonkin otsani seudulle, koska toiseen silmääni valuva veri muutti näköni sameaksi. Vastustajia tuli aina vain enemmän ympärillemme, mutta niin tuli myös hämäläismiehiäni. Laitureilla alkoi tulla lämmin, sillä suurin osa aluksista paloi räiskien ja roihuten tihkusateesta huolimatta. Mereltä puhaltava tuuli toi mustan, tervan tuoksuisen savun laitureille saaden avoimen silmäni kirvelemään ja vuotamaan vettä. Riemuiten ajattelin, että loppuni oli siinä. Veisin siitä laiturilta niin monta vihollista mukani Valhallaan, että Thor varmasti tietäisi suuren soturin tulevan saleihinsa.

Edessämme oli kehä hyökkääjien kalmoja, joiden yli vihollisen oli aina vain vaikeampi päästä kimppeemme. Yhtä vaikea oli meidän päästä siitä yli savua ja kuumuutta karkuun satama-aukiolle. Aloin jo väsyä miekkani heiluttamiseen ja kilpeni kannatteluun. Puinen laitur, jossa taistelimme, oli sekin jo paikoitellen syttynyt tuleen, ja koko satama-aukio alkoi olla tumman savun peitossa. Ehkä sen vuoksi vihollisemme vetäytyi laitureilta, ja tilanne rauhoittui. Huohottaen Sverri veti minut taaemmas. Hän tutki otsaani pyyhkien kasvojani paidan hihallaan. Siinä, missä hänen ilmeensä muuttui huojentuneeksi, minä petyin. Ymmärsin, että Valhallaan lähtöni ei ollut vielääkään koittanut.

"En tuntenut iskua lainkaan", totesin heti kun sain henkeni kulkemaan tasaisemmin.

"Sekin kertoo, että vastassa on joukko satureita, päällikkö. Heidän miekkansa ovat niin terävät, ettet tuntenut viiltoa. Se oli tuo pitkä, punaviittainen, joka sinuun osui. Koljanpentu kurkotti toisten yli", Sverri nyökkäsi kalmokasaan päin. Kuulin hänen ylpeästä äänenpainostaan, että hän oli punaviittaisen soturin elämän lopettanut.

Louhi oli takanamme tervaisen savun seassa, Sen köydet oli irrotettu laiturista, ja pari nuorinta soutajaamme piteli sitä köysien varassa irti laiturista. *Louhessa* jokunen juopumuksestaan äkkiselvinnyt hämäläismies nosteli kannettomilla pikkutynnyreillä merivettä kastellen kantta, johon koko ajan lensi kipinöitä. *Vanajanmiekasta!* Tajusin sen yhtäkkiä ja juoksin lähemmäs ihmettelemään hälyä sen kannella. Uljaan purtemme traanirasvatussa suojakankaassa omassa telineessään oleva purjerulla sekä osa kantta ja toinen laita paloivat ritisten aivan *Louhen* vieressä. Oliko *Vanajanmiekan* miehistö tullut laiturille taistelemaan kanssamme unohtaen suojella alusta, ihmettelin. Toisella puolella *Louhea* oli seelantilainen kauppa-alus, jonka miehistö juuri heitti laidan yli soihtuna palavaa purjekääröään. Huomasin aluksen omistavan daanikauppiaan miehistöineen olevan taisteluasemissa omien miesten rinnalla laiturilla.

Tihkusade muuttui kovemmaksi. Käskin *Vanajanmiekan* miesten heittää purjeen mereen, mutta he eivät enää saaneet kauttaaltaan lieskojen peitossa olevasta raa'asta otetta. Alistuneena komensin heidät laiturille. Menettäisimme *Vanajanmiekan*, se näytti väistämättömältä.

"Laskekaa *Louhi* irti!" huusin köysiä piteleville nuorukaisille. Miehet laskivat köydet käsistään, ja purressa olevan miehet työnsivät muutaman airon veteen. Seelantilaisalus lähti huopaamaan *Louhen* rinnalla parinkymmenen askeleen päähän laiturista.

"Ei kai sinne jäänyt ketään?" kysyin Tietävältä nyökäyttäen *Vanajanmiekkaa* kohti. Se näytti sillä hetkellä olevan tuhon oma. Yhtä aikaa näimme Taistomielen riehuvan liekkien seassa, hän heitteli miesten soutuarkkuja laiturille. Sain komennettua hänet luokseni laiturille.

"Sade yltyy, päällikkö. Ilmatar, anna sateesi pauhata! Hae sisaresikin apuun, rakas Ilmatar, se on sinun vallassasi nyt! Kun vain pelastat purtemme, saat minulta uhrin joka päivä vuoden eteenpäin!" hän huusi taivaalle hengästyneenä.

Sverri tutki käsivarttaan. Villapaidan hiha oli viiltynyt rikki. Repeämästä näkyi sykkien vuotava haava. Kuinka sekasortoinen tilanne, ajattelin kauhuissani. Olen päällikkö, hoin mielessäni ja yritin saada edes yhden tolkullisen ajatuksen seuraavasta tehtävästä. Yljä päätti sen puolestani juoksemalla vierelleni ja huutamalla hengästyneenä.

"Päällikkö, Hyvätty ja Hallthor ovat jääneet loukkuun kujalle oluttuvan eteen. Siellä on sentään joukko daaneja heidän kanssaan, mutta vihollisia on satoja. Tuskin kukaan heistä on enää elossa. Näin kaupungilla hämäläisiä, slaaveja, daaneja, juutteja ja ties keitä taistelemassa vihollista vastaan."

"Kuka vihollinen on?"

"En tiedä, päällikkö. Mutta miehillä on ihmeellisiä rautalankapaitoja, lamellitakkeja ja koristeltuja kypäriä", Yljä selitti. Puhuessaan hän alkoi tutkia Sverrin käsivartta. Maassa makaavalta viholliskalmolta hän kiskaisi nahkavyön ja kiristi sen Sverrin käsivarteen haavan yläpuolelle.

Miten pääsisin satamasta oluttuvalle, ihmettelin sekavin mielin kaupungin kaduille tähyillen. Voisinko jättää alukset vartioimatta? Ja keitä ovat nämä kimppuumme käyneet typerykset? Mitä hiivatun järkeä on sytyttää koko satama tuleen? Rapo, oletko vielä kanssani, kyselin mielessäni. Et saa jättää minua nyt!

Ei hän ollut jättänyt minua, sillä kuulin hänen huutavan sekavan pääni sisällä: suojele aina heikkoja!

"Yljä, yritä laskea miehemme. Paljonko meitä puuttuu?" kysyin ääneen.

"Sverri? Cnut? Mitä nyt pitää tehdä?" kyselin kokeneemmilta. Itselläni ei ollut mitään käsitystä, ja olin jo kysellyt itseltäni liikaa. Sen palkaksi pakokauhu alkoi hiipiä mieleeni. Suutelin nopeasti amulettiani. "Thor ohjaa mieltäni, ohjaa miekkani", sanoin puoliääneen. Viereisen daanialuksen kauppias tuli luokseni näyttäen innokkaalta. Häinkin oli vielä nuori, minua vain muutaman vuoden vanhempi. Hän katsoi silmiini odottavasi kuin olisin kaikki tietävä Odin.

"Ylemmys, miehiäni on kaupungilla loukussa. Minä pyydän sinulta apua", kauppias sanoi.

"Keitä hyökkääjät ovat?" kysyin häneltäkin. Huomasin, etten ollut enää hengästynyt. Yljä pyyhki haavaa otsallani, hänen ilmeensä ei ollut niin huojentunut kuin Sverrin aikaisemmin.

"Ylemmys, kaupungilta juossut soturini kertoi heidän olevan germaaneja."

Vai sellaisia, ajattelin tietämättä lainkaan, keitä sellaiset olivat tai miksi he olivat käyneet meidän kimppuumme.

"Meitä on noin kuutisen kymmentä sinä ja minä mukaan lukien", Yljä sanoi katsoen pieniä haavoja kämmensyrjässään. Muistin, ettei hän osannut laskea kuin kymmeneen, siksi hän oli aina täydestä kymmenestä tehnyt viillon käteensä. Ihan järjetöntä sekin, ajattelin. Ja miksi edes uhrasin ajatuksiani sille, kun tärkeämpääkin oli käsillä?

OTE 3, luku 25:

Häitä oli juhlittu neljä päivää ja kolme yötä, kun Rikalan isäntä alkoi juhla-aterialla puhua kotiin lähdöstä. Tuuli oli kääntynyt ja puhalsi koillisesta kylmänä ja navakkana. Välillä ilma oli sakeanaan keltaisia lehtiä, joita tuuli kantoi Rapovuoren rinteiden koivikoista. Myös Cnut yritti piikikkäin sanankääntein jouduttaa lähtöämme, sillä hänen mielestään jokainen päivä,

joka lykkäsi lähtöämme, myöhästytti paluumatkaamme. Niinpä viidentenä aamuna häiden jälkeen olimme lähtövalmiina saattamaan morsiamet miehelään.

Rapolan rannasta sumuiselle Rauttunselälle lähtivät Rikalan kuudentoista airoparin pursi sekä Siuron kolme uiskoa. Isä ja Sotka jättivät *Ukonkirveen* kotiin ja lähtivät matkaan uiskolla helpottaakseen vetotaivalta Lempoisten koskella. Minä sen sijaan päätin näyttää varakkaalta ja tosissaan otettavalta kumppanilta niin pirkkalaiskuninkaan kuin tulevan appenikin edessä, joten lähdin mahtavasti *Louhella*. Mukaan oli pakattu lahjoja, ruokaa, taljoja ja lämpimiä vaatteita, toisin sanoen kveeneiltä sotasaaliina saatuja villaviittoja, tossuja ja leveälahkeisia housujakin. Cnut oli selväsi varautunut talven tuloon. Ymmärsin sen viimeistään siinä vaiheessa, kun hän kysäisi, olinko ottanut tarpeeksi hopeaa mukaan. Jos nimittäin joutuisimme jäämään Rikalaan talveksi, niin saisimme maksaa ylöspidostamme, hän oli sanonut ilkkuvalla sävyllä.

Paras mukaan otetuista asioista oli Rikalan uiskon kokassa Ailikin vieressä istuva Aamu, jonka kullanuskeita hiuksia tuuli pyöritteli sinne tänne kuin repaleista riepua. Rikalan emäntä oli ottanut hänet omakseen. Ajattelin, että vaikka tuskainen eron hetki tulisikin eteen, niin Rikalassa Aamun olisi parempi olla kuin Rapolassa Kaarikan kiusattavana.

Ilmatar teki lähdöstämme mieleenpainuvan. Tuuli riepotteli sumua järven päällä kuin talven puhuri pakkaslunta. Rantapuskiin osuessaan sumu pyörähti takaisin jäaden leikkimään pyörteinä rantaveden päälle, kunnes hajosi ja lakkasi olemasta. Tuulen siivottua sumun pois aurinko voitti taivaan itselleen ja alkoi lämmittää kohmeisia käsiäni. Huomasin Cnutinkin kääntävän kasvonsa päivää kohti ja hymyilevän tyytyväisenä.

Naisten vuoksi pysähdyimme matkalla kerran, ennen Lempoisten koskea Ahtialan talon laitureille jaloittelemaan ja pyytämään naisille mahdollisuutta hetken levätä ja lämmitellä. En tuntenut Ahtialan väkeä, sillä minun matkakesieni akana olimme käyttäneet merelle ainoastaan eteläistä reittiä pirkkalaisten veroja kiertääksemme. Oikeastaan ainoa mukanamme oleva Ahtialan väen tuntuma ihminen oli isä. Mahtipontisesti hän esitteli koko seurueemme.

"Olemme me kuulleet tuon käärmeypurren vaiheista Vanajan vesillä. Ja on tänne sana kantanut, kuinka olette Vanajan rantoja suojelleet vihollisia vastaan," Ahtialan isäntä mairitteli.

"Ette käy Hämeen käräjillä?" kysäisin kuin ohimennen.

"Emme me oikein tunne olevamme hämäläisiä," isäntä ihmeekseni sanoi.

"Ettepä käy Pirkan käräjilläkään," Siuron isäntä huomautti kysyvästi.

"Emmehän ole pirkanmiehiäkään," Ahtialan isäntä totesi vaivautuneena.

"Keitäs te sitten olette?" kysyin ja hämmästyin itsekin ääneni syyttävää sävyä.

"Olemme tässä välissä, Vesilahden miesten kanssa olemme yhtä pitäneet."

Monta kertaa jälkeinpäin isännän sanat nousivat mieleeni, sillä en voinut ymmärtää, että joku ei tuntenut kuuluvansa mihinkään heimoon. Minusta tuntui, että he olivat tuuliajolla ja että heidät pitäisi kokoilla hämäläisten heimon turvaan kuin karja illalla metsästä.

"Minkä nimisiä taloja Vesilahden rannoilla on?" Siuron isäntä kysäisi.

"Laukko ja Palho, heidän kanssaan olemme kauppaa tehneet," Ahtialan isäntä kertoili hänen emäntänsä ja piikojensa tuodessa tarjottavaa pöytään. Emäntä valitteli, ettei ollut kovin paljon tarjottavaa, kun ei ollut syyslahti vielä alkanut.

"Saakos kysyä, mihin on suuri seurueenne matkalla?" Ahtialan isäntä kysyi, kun jälleen sai vaimoltaan suunvuoron.

"Saatamme morsiamia uuteen kotiinsa. Menemme merelle ja Rikalaan asti," isä selitti.

"Minä en sellaista paikkaa ole kuullutkaan. En ole merelläkään koskaan käynyt," isäntä selitti.

Sivusilmällä laitoin merkille piikoja komentavan nuoren neidon. Vältin katsomasta häntä, etten olisi taas ollut pulassa, mutta Mielo ja emännätön Salo pälkähtivät päähäni.

"Onkos täällä Ahtialassa tyttäriä?" kysyin.

"Onhan meillä tuo Lauha," vastasi isäntä innostuen.

"Onko naimaiässä tai onko jo luvattu jollekin?" kysyin.

"Ei ole luvattu, vaikka kyllähän aika jo olisi."

"Salon talo on emäntää vailla. Siellä on vapaa mies nuoren isännän virkaa hoitamassa. Lähdepä siellä joskus käymään ja katsomaan, olisiko talo kelvollinen tyttäreillesi."

Isä rykäisi vieressäni. Hän alkoi innoissaan kertoilla Mielosta isännälle, koituisihan se hänenkin onnekseen, jos Saloon emäntä saataisiin.

Utujoutsu nauroi hiljaa vieressäni: "Sinäkö tosiaan hoidat koko Hämeen naima-asiat?"

Totesin: "Minunhan sitä on kaikki tehtävä, kun ette itse saa mitään aikaiseksi. Sitä paitsi, menin kerran lupaamaan Mielolle, että hankin hänelle vaimon."

"Kai sitä kuninkaalla on velvollisuus huolehtia heimostaan," Utujoutsu tokaisi.

Yritin katsoa häntä kysyvästi, muttei hän alkanut selittää sanojaan. Siksi kysyin: "Kuninkaalla?"

"Niin. Uro, olen tullut siihen päätökseen, että sinä olet minun kuninkaani. Niin kuin Viljakka ja Paasia vannoivat sinulle uskollisuutta käräjien jälkeen, teen minä samoin heti, kun saan Rikalan isännyyden itselleni."

"Puhutaan siitä joskus toiste. Täällä on paljon vieraita korvia," sanoin lyöden Utujoutsea hartioille.

"Minun olisi oikeastaan pitänyt jäädä Rapolaan talveksi harjoittelemaan taistelutaitoja. Enhän minä ole missään joutunut taistoja käymään," Utujoutsu sanoi huokaisten. "Mutta haluan viedä Ailikin kotiin."

Söimme vähän eteemme tuotua leipää ja suolattua kalaa. Ehkä tekisikin hyvää olla vähemmällä ruualla muutama päivä, ajattelin, sillä neljän päivän juhlaruuat olivat saaneet vatsani sekaisin. Syötyämme kiittelimme oluesta ja ruuasta. Jättäydyin viimeisenä tupaan ja annoin muutaman hopeakolikron isännälle. Hän kiitteli maireasti ja nimitti minua ylemmykseksi. Ulos astuessani olin tyytyväinen. Sitähän juuri halusin, eli näyttää paremmalta, mitä olinkaan.

Matkan Lempoisista Siuroon harjoittelin mielessäni, mitä sanoisin Pirkan kuninkaalle, jonka tapaisin seuraavana päivänä. Ajattelin, että nuoruuttani en voisi peittää, mutta voisin yrittää olla arvokkaampi, rauhallisempi ja hmm... niin mikä? Enemmän soturi. Koska halusin, että kveenit eivät enää koskaan tulisi Hämeeseen ja heidän häätämiseensä rajoitamme tarvitsin apuvoimia.

Lämpimikseni pyysin päästä Yljän paikalle soutamaan. Toisella puolella airotelinettä souti Joohan, joka sanoi selvällä Hämeen kielellä: "Päällikkö, ilo palvella sinua."

Hymyilin. "Kiitos. Onko teillä kaikki hyvin?"

Joohanin otsa meni kurttuun. Hänen edessään soutava Tööttrik sanoi hänelle jotain frankkien kielellä, jolloin Joohanin otsan kurtut oikenivat.

"Hyvin. Paljon hyvin on."

Hän näki ilmeestäni, etteivät sanat menneet ihan oikein. Hän tuijotti minua kysyvästi.

"Oikein hyvin, kiitos. Tai kaikki on hyvin, kiitos," ehdotin sanoja.

"Oikein on kaikki on hyvin on kiitos."

Nauroin, että ilmankos Yljä viihtyi niin hyvin Joohanin ja Töötrikin kanssa, sillä siinä seurassa sai ainakin nauraa. Nauroin poskeni helliksi, kun soudun tahdissa yritin virittää keskustelua Joohanin kanssa.